

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2022.97.19>
УДК 376:42.001.76

ДИДАКТИЧНИЙ І КОРЕКЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕКСТІВ КАЗОК У РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ

ГАНЖА Ангеліна Юріївна,

кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу стилістики, культури мови та
соціолінгвістики,
Інститут української мови НАН
України
вул. Михайла Грушевського, 4,
м. Київ, 01001
E-mail: ganzhalina@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2938-5306

Anhelina GANZHA,

PhD in Philology, Senior researcher of
the Department of stylistics, language
culture and sociolinguistics,
Institute of the Ukrainian Language of
National Academy of Sciences of
Ukraine,
4 Mykhaila Hrushevskoho Str.,
Kyiv 01001, Ukraine
E-mail: ganzhalina@ukr.net

У статті узагальнено теоретичні підходи до психодіагностування та стимулювання пізнавальної активності молодших школярів засобами казкотерапії. Розроблено рекомендації та запропоновано конкретні методики застосування текстів казок в освітньому процесі, які можуть використати вчителі початкових класів, дефектологи, логопеди під час організації групових та індивідуальних занять, батьки дітей з особливими освітніми потребами в корекційно-розвивальній роботі.

Ключові слова: казка, казкотерапія, корекційний потенціал, стимулювання пізнавальної активності.

У сучасній психолого-педагогічній практиці існують різні погляди на вплив казки на особистість. Видатний український педагог В.О. Сухомлинський надавав великого значення казці в пізнанні навколишнього світу, естетичному й патріотичному вихованні дитини, зокрема він успішно використовував різні форми роботи з казками: читання казок у ролях, що сприяє емоційному сприйняттю казки дитиною, умінню уявити себе її героєм, зрозуміти його вчинки, почуття тощо; створення власних казок, спрямоване на розвиток комунікативних умінь, емпатії, формування доброзичливої атмосфери в колективі, підвищення самооцінки дитини. Досвід роботи педагога-гуманіста в Павлівській середній школі лежить в основі сучасної казкотерапії в Україні (див., напр., [Коляденко 2018: 80–88]).

Казка – це складний психологічний феномен. Дослідники розглядають казкотерапію в чотирьох контекстах: 1) як окремий психолого-педагогічний метод; 2) як метод психотерапевтичного впливу за допомогою казкових історій; 3) як напрям практичної психології; 4) як «вербальну техніку в просторі арт-терапії» [Василевська 2020: 27].

На думку науковців (див., напр., [Данилюк 2019; Касен 2019]), головним засобом психологічного впливу в казкотерапії є метафора. Задіюючи свідомі пласти психіки, метафора постає інструментом вираження символічного несвідомого змісту, позбавленого малозначущої конкретики: вона дає змогу об'єктивувати внутрішні механізми конструктивної або деструктивної соціальної адаптації.

Дослідники виокремлюють казки народні й авторські, які, своєю чергою, поділяють на корекційні, медитативні, розвивальні, терапевтичні. Використання казкотерапії в психолого-педагогічній практиці уможливорює повною мірою задіяти різні види казок. Такий підхід створює простір для розширення дидактичних і корекційних функцій казки, а саме діагностичної, прогностичної, реабілітаційної, розвивальної, терапевтичної.

Сучасні педагоги застосовують не лише традиційні методи роботи з казкою: читання, розповідь, переказ, бесіду, а й модифікують і вдосконалюють їх. Наприклад, засвідчили ефективність такі прийоми, як:

- 1) розповідання казки (дає змогу виявити спонтанні емоційні прояви);
- 2) малювання казки (допомагає звільнитися від тривоги або іншого почуття, яке турбувало);
- 3) казкотерапевтична діагностика з використанням ляльок;
- 4) створення казки (дитина фантазує і водночас оприявнює власну підсвідому проблему);
- 5) виготовлення ляльок (включення механізмів проєкції, ідентифікації або заміщення);
- 6) інсценування казки (допомагає розкрити емоції дитини, побачити її поведінку в діяльності, рівень комунікативних навичок) (див. [Фрадинська 2015: 68]).

Водночас набувають поширення нетрадиційні технології роботи з казкою: складання авторської казки, переплутування сюжетів і героїв, змінювання характеру героя, місця, часу подій, кінцівки казки тощо [Цись 2013]. О.А. Федій звертає увагу на такі арт-терапевтичні методики казкотерапії, як психодинамічні медитації (перевтілення в казковий ліс, у камінь, у будинок тощо); занурення у стихії (земля, повітря, вода, вогонь); зображення рослин (чарівна квітка, яка може дарувати радість і добро); вправи з тканиною (чарівний килим, гра-брикання); вправи з дзеркалом, танці (тілесне вираження емоційного стану) [Федій: 30].

Казки – важливий психотерапевтичний інструмент, який дає змогу гармонізувати внутрішній світ дитини з особливими потребами [Садова 2015: 295]. Багато психічних процесів дітей зазначеної категорії не можуть повноцінно розвиватися без спеціальної корекційної роботи в цьому напрямі, це потребує великих витрат часу, а дитина має щодня задовольняти свої потреби у спілкуванні, досягненні успіхів тощо. На жаль, діти не завжди обирають адекватні шляхи для цього, адже вони обмежені у виборі засобів впливу на навколишнє середовище. Так виникають неефективні форми поведінки, від яких страждають як близьке оточення, так і самі діти. Водночас спеціально організована робота, спрямована на корекцію поведінки таких школярів, може бути досить ефективною.

Отже, мета психокорекційного ефекту казкотерапії – заміщення неефективного стилю поведінки школяра з особливими

освітніми потребами на більш продуктивний. Це дає змогу навчити дитину задовольняти потреби адекватними засобами та способами, які співвідносні із соціально прийнятими нормами й ведуть до соціальної адаптації дитини у шкільному середовищі за допомогою збережених її можливостей; попередити та допомогти виправити психологічні проблеми дитини, які виникають через неадекватну поведінку; формувати позитивні якості її характеру та особистості.

Крім того, казка, як показує досвід багатьох дослідників, може слугувати й методом найбільш ефективної взаємодії дорослого та дитини, сприяти виробленню спільної мови спілкування. Діти з порушенням інтелекту так само відкриті до сприйняття казок, як і нормотипові діти, але шляхи взаємодії з ними обмежені. Тому використання казкотерапії має стати невід'ємною частиною роботи педагогів та психологів в умовах інклюзивного навчання та у спеціальних закладах освіти.

Казкотерапія поєднує психокорекційний, розвивальний та виховний потенціал, сприяє попередженню шкільної та соціальної дезадаптації, дає змогу мобілізувати збережені ресурси психіки дітей з особливими освітніми потребами, ефективно впливати на формування конструктивних форм їхньої поведінки, а також сприяє успішнішій адаптації до постійно змінюваних умов сучасного соціуму.

Проаналізувавши різні підходи сучасних учених, узагальнимо основні способи психодіагностування та корекції за допомогою казки. Перелічені нижче методи доцільно використовувати для індивідуальної та групової роботи:

1. *Розповідаємо дитині казку* та простежуємо її реакції. Для цього треба «занурити» дитину в казку. Цього можна досягти численними повторами й рівністю голосу, використанням яскравих мовних зворотів, вигадливих приповідок і кінцівок. Спостерігаємо, як дитина реагує на вчинки героїв, для того, щоб виявити ціннісні уявлення, страхи; відстежити пози дитини, рухи, міміку. Крім дитячих коментарів, треба витлумачувати невербальні сигнали. Варто звертати увагу на сміх дитини, на тривогу, на ті моменти, які викликають особливий інтерес, або, навпаки, не привернули уваги, на коментарі дитини під час розповіді.

2. *Просимо дитину розповісти улюблену казку*, або ту, яка найбільш запам'яталася. Улюблена казка найчастіше є спрощеним життєвим сценарієм, і, виявивши, з ким із героїв ідентифікує себе дитина, можна визначити «програму» на доросле життя.

3. *Просимо дитину придумати й розповісти казку*. Саме цей спосіб роботи з казкою дає найбагатший матеріал для діагностики. Доцільно попросити дитину намалювати вигадану казкову історію на аркуші паперу. Інтерпретування малюнка дасть змогу отримати інформацію про емоційний стан дитини, предметно виявити актуальні проблеми та зрозуміти шляхи їх подолання.

Орієнтовний алгоритм аналізу казки, складеної дитиною: *тема казки* (наприклад, про тварин, стосунки батьків і дітей та ін.); *аналіз героїв і образів* (важливо визначити героя, з яким ідентифікує себе автор; зауважимо, що позитивний герой і той, з ким ідентифікує себе дитина, не завжди збігаються); *аналіз зовнішніх та внутрішніх труднощів*, у які потрапляють головні герої; *способи подолання труднощів*; *набір індивідуальних етичних стандартів*.

4. *Формулюємо дитині метафоричну проблемну ситуацію у вигляді казкової історії*, що закінчується питальною фразою, відповідь на яку повинна дати дитина. Механізм уяви активізується, коли створено проблемну ситуацію з великим ступенем невизначеності. Дитина ідентифікує себе з персонажем казки, і перед нею постає вибір. Залежно від настрою школяр буде реагувати на ситуацію, викладену в казковій історії, спокійно або тривожно; стан, викликаний у процесі сприймання казки, буде зберігатися до її закінчення. Цей спосіб діагностування дає змогу з'ясувати можливості спонтанного виникнення емоційних явищ, які зазвичай не проявляються в поведінці дитини, але діють несвідомо.

Казкотерапія не має вікових обмежень для застосування; співдія учасників казкотерапії долає відчуженість від групи, розвиває комунікативні навички. Головна мета діагностування за допомогою казкотерапії – виявити індивідуальні відхилення в розвитку дитини для правильного добору корекційних засобів і формулювання точних і вмотивованих корекційних завдань.

Дослідження початку ХХІ ст. засвідчують потужний корекційний потенціал казкотерапії не лише у практиці роботи психологів, а й в освітньому процесі, зокрема в аспекті стимулювання пізнавальної активності дітей.

Можливості казкотерапії в корекції мовлення привертала увагу фахівців (див., наприклад, праці З. Ленів [Ленів 2014], Е. Куцин [Куцин 2019]). Використовуючи пасивну та активну казкотерапію, З. Ленів корегувала різні складові та характеристики мовленнєвої системи. Зокрема для розвитку слухової уваги, фонематичного сприймання та збагачення імпресивного словника вона використовувала пасивну казкотерапію; для розвитку фонематичного слуху, фонематичного аналізу та синтезу, для збагачення експресивного словника, формування навичок словозміни, нормативних мовленнєвих стереотипів було застосовано активну казкотерапію.

На логопедичних заняттях з дітьми з особливими освітніми потребами доцільно застосовувати такі види роботи з казкою:

1. Під час вивчення лексичних тем опора на казкові образи й сюжети, що асоціюються з життєвим досвідом дитини (переважно на індивідуальних логокорекційних заняттях для учнів із загальним недорозвитком мовлення).

2. Малювання за мотивами казки (наприклад, під час вивчення тем «Частини тіла», «Свійські і дикі тварини» тощо).

3. Обговорення поведінки і мотивів вчинків персонажів з метою формування навичок розпізнавання емоцій, комунікативних навичок (використання наочності: обличчя казкових персонажів, що виражають різні емоції; сюжетні картинки з фрагментами відомих казок).

4. Інсценування епізодів казки («казковий театр»): на індивідуальних заняттях логопед і учень грають ролі певних казкових персонажів у спеціально організованій педагогічній ситуації або учень «перевтілюється» в різних персонажів і комунікує від їх імені за завданням педагога. У роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями пізнавальну активність потенціуює використання масок персонажів, костюмів, різної «казкової» атрибутики.

5. Творча робота з дітьми за мотивами казки (дописування (розповідання) казки за заданим початком, «переписування»

казки за завданням логопеда, розповідання казки з використанням карток В. Проппа тощо).

В. Пропп, вивчаючи типологію, структуру і композицію казок, у праці «Морфологія казки» (1928) виокремив тридцять одну її незмінну функцію. На основі цих функцій (відображених у вигляді карток-символів) можна створити необмежену кількість текстів. Це своєрідний казковий конструктор – ефективний інструмент для розвитку творчих здібностей і комунікативних навичок дітей (див. рис.1).

Рис. 1. Зразки карток В. Проппа

Стимулюванню пізнавальної активності дітей сприяє використання таких типів логокорекційних казок, як:

– пальчикові логопедичні казки (пальчикові ігри за мотивами відомих дітям казок);

– фонетичні логопедичні казки (дитина разом з героями казки вчиться вимовляти складний звук чи звукосполучення);

– лексико-граматичні логопедичні казки (спрямовані на збагачення лексичного запасу та закріплення граматичних навичок);

– комунікативні логопедичні казки (мета – формування зв'язного мовлення).

Приклади логокорекційних казок:

«Бенкет у лисички та журавля»

(за мотивами казки «Лисичка і журавель»)

Корекційно-розвивальна мета: закріплення знань з лексичних тем «Посуд», «Продукти харчування», розвиток сенсорних уявлень з опорою на зорові й тактильні відчуття.

Завдання: накрити стіл для лисички та журавля, щоб помирити їх.

Стимульний роздатковий матеріал: фігурки лисички та журавля, столики, муляжі або картки з посудом, продуктами харчування, за можливості – аудіосупровід, кухарські ковпаки чи фартухи для дітей.

«Будиночки для трьох поросят»

(за мотивами казки «Троє поросят»)

Корекційно-розвивальна мета: закріплення знань з лексичних тем «Геометричні фігури», «Будинок», розвиток сенсорних уявлень з опорою на зорові й тактильні відчуття.

Завдання: побудувати нові яскраві будиночки для поросят Ніф-Ніфа, Нуф-Нуфа і Наф-Нафа.

Стимульний роздатковий матеріал: фігурки поросят, геометричні фігури яскравих кольорів різного розміру, за можливості – аудіосупровід, будівельні каски й рукавиці для дітей.

«З ким зустрівся Колобок»

(за мотивами казки «Колобок»)

Корекційно-розвивальна мета: закріплення вживання форми родового відмінка однини, формування навичок правильної побудови простих речень.

Завдання: Колобок котиться по лісу, від нього за деревами ховаються різні звірі, їх треба упізнати і розповісти про це.

Стимульний роздатковий матеріал: зображення лісу й окремих деталей силуетів тварин (заячі вуха, хвіст лисиці, вовча паща тощо), за можливості – аудіосупровід, бінокль чи лупа для дітей.

«Де ховається козенятко?»

(за мотивами казки «Вовк і семеро козенят»)

Корекційно-розвивальна мета: закріплення вживання прийменників, формування навичок передавання в мові просторових уявлень, актуалізація лексики з теми «Меблі».

Завдання: козенятко ховається від вовка, знайдіть його і скажіть, де воно.

Стимульний роздатковий матеріал: плакати із зображенням козенятка під столом, за шафою, на стільці, під ліжком, перед кріслом тощо, за можливості – аудіосупровід, маска вовка для дітей.

«Чарівний клубок» (для групових занять)

Корекційно-розвивальна мета: формування комунікативних навичок, вміння знайомитися з іншими людьми і розповідати про себе.

Завдання: на заняття прикотився чарівний клубочок, якому треба розповісти, як тебе звати, скільки тобі років, де ти живеш, у якому класі навчаєшся, яка в тебе улюблена іграшка. Якщо ти все зробиш правильно, отримаєш приз, а клубочок покотиться до іншої дитини. (Зразок відповіді озвучує логопед і починає розмотувати клубок).

Стимульний роздатковий матеріал: клубок міцних ниток яскравого кольору; плакат із питаннями (якщо діти можуть читати) або з навідними зображеннями, призи для дітей.

У роботі з дітьми з особливими освітніми потребами визначальною умовою ефективності логокорекційного заняття з елементами казкотерапії є врахування індивідуальних психофізіологічних особливостей дитини. Усі завдання з використанням казок мають бути зрозумілими. Інструкції треба формулювати максимально чітко та при потребі кілька разів повторювати, розбиваючи на доступні для сприйняття учнем сегменти.

Традиційно дослідники визначають такі етапи заняття з елементами казкотерапії: вступна частина, входження в казку, власне казка, вихід із казки.

Добираючи тексти казок для логопедичних занять з дітьми з особливими освітніми потребами, треба враховувати такі моменти:

– тексти (фрагменти) казок мають бути короткими і спрямованими на реалізацію конкретного навчально-виховного завдання;

– тексти (фрагменти) казок можна переказувати або читати залежно від особливостей сприймання конкретної дитини;

– тексти (фрагменти) казок можна скорочувати або змінювати; при потребі їх можна повторювати разом із дитиною чи групою дітей;

– до використовуваних на занятті текстів (фрагментів) казок має бути підібрана відповідна атрибутика (маски, костюми, «казкові» предмети, музичний супровід, оформлення кабінету тощо), це істотно підвищує пізнавальну активність учнів.

Серед головних завдань педагога на занятті з дитиною з особливими освітніми потребами – створення сприятливої доброзичливої атмосфери, усунення провокативних стресогенних чинників, формування «ситуації успіху». Кожну конструктивну пізнавальну дію учня треба підтримувати, навіть якщо ця дія буде зовсім незначною. Проте варто уникати «механічної» похвали (частого вживання тієї самої фрази чи слова, напр., «Молодець!»), вона знецінюється і не викликає жодної реакції. Прогрес у розитку мови дитини з інтелектуальними порушеннями досягається значно повільніше, ніж у роботі з учнями з іншими особливими освітніми потребами, проте за оптимально організованої корекційно-розвивальної роботи, зокрема й з використанням казкотерапії, він цілком досяжний.

Рекомендації щодо використання казки в навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями:

– казка має бути короткою, вкладатися в той проміжок часу, доки діти здатні сприймати інформацію, водночас треба, щоб було викладено всі основні події та розв'язано поставлені завдання;

– у казці має бути цікавий сюжет, який відповідатиме віковим особливостям дитини і стимулюватиме пізнавальну активність;

– герої чи персонажі казки мають бути зрозумілі дітям і викликати бажання співтворчості, участі в казці. Фантастичний персонаж стає ключовим елементом, що привертає увагу та легко запам'ятовується.

Отже, дидактичний потенціал використання казки в освітньому процесі початкової школи реалізується через створення сприятливої атмосфери для комунікації учнів з учителем; стимулювання пізнавальної активності школярів; забезпечення зв'язку навчання з реальним досвідом дитини; формуван-

ня вміння самостійно розв'язувати проблеми. Казкові сюжети дають невичерпні можливості для педагогічної творчості. Водночас варто чітко дотримуватись поставленої дидактичної чи корекційної мети в роботі з казкою, уникати перенасичення занять казковою «атмосферою» і персонажами, щоб забезпечити максимальну ефективність застосування цього потужного діагностичного й навчального інструменту.

Василевська О., Дворніченко Л. Казкотерапія як засіб психологічної роботи з різними віковими категоріями. *Вісник Львівського університету*. Серія: Психологічні науки. 2020. Вип. 6. С. 24–31.

Данилюк І.В. Казкотерапія як метод психологічного впливу на особистість. *Психологічний часопис*. 2019. Т. 5, № 6. С. 161–173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2019_5i_6_14

Коляденко С.М. Використання казок В.О. Сухомлинського у процесі казкотерапії. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогіка. 2018. Вип. 9. С. 80–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvskogph_2018_9_10

Касен Г.А., Айтбаева А.Б. Арт-педагогіка и арт-терапия в инклюзивном образовании. Алматы: Казак. университет, 2019.

Куцин Е.К. Казкотерапія в естетичному становленні дитини з вадами мовленнєвого розвитку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія: Педагогіка та психологія. 2019. Вип. 2(2). С. 57–60. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_2\(2\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2019_2(2)_18)

Ленів З.П. Арт-терапія в процесі діагностування усного мовлення старших дошкільників. *Психолінгвістика*. 2014. Вип. 15. С. 73–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2014i_15_7

Садова І. Казкотерапія – сучасний метод роботи з дітьми, які мають особливі потреби. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 293–298. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_43

Федій О.А. Казкотерапія в професійній діяльності педагога: теорія і практика. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/10649/1/>

Фрадинська А.П. Казкотерапія, як засіб психокорекції емоційної сфери молодших школярів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2015. № 10. С. 66–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2015_10_19

Циць В. Особливості використання казкотерапії на уроках у початковій школі. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. № 46. С. 172–177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2013_46_29

REFERENCES

Vasylevska, O., Dvornichenko, L. (2020). Fairy tale therapy as a means of psychological work with different age groups. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Psykholohichni nauky*, 6, 24–31 (in Ukr.).

Danyliuk, I.V. (2019). Fairy tale therapy as a method of psychological influence on the individual. *Psykholohichni chasopys*, 5(6), 161–173 (in Ukr.).

Koliadenko, S.M. (2018). The use of Sukhomlynsky's fairy tales in the process of fairy tale therapy. *Naukovyi visnyk Kremenetskoï oblasnoï humanitarno-pedahohichnoï akademii im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Pedahohika*, 9, 80–88 (in Ukr.).

Kasen, H.A., Aitbaeva, A.B. (2019). Art pedagogy and art therapy in inclusive education. Almaty: Kazakh. University (in Kaz.).

Kutsyn, E.K. (2019). Fairy tale therapy in the aesthetic development of a child with speech impairments. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Pedahohikai ta psykholohiia*, 2(2), 57–60 (in Ukr.).

Leniv, Z.P. (2014). Art therapy in the process of diagnosing oral speech of senior preschoolers. *Psykholinhvistyka*, 15, 73–84 (in Ukr.).

Sadova, I. (2015). Fairy tale therapy is a modern method of working with children with special needs. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 11, 293–298 (in Ukr.).

Fedii, O.A. Fairy tale therapy in the professional activity of a teacher: theory and practice. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/10649/1/> (in Ukr.).

Fradynska, A.P. (2015). Fairy tale therapy as a means of psychocorrection of the emotional sphere of junior schoolchildren. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina»*, 10, 66–68 (in Ukr.).

Tsys, V. (2013). Peculiarities of using fairy tale therapy in primary school lessons. *Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly*, 46, 172–177 (in Ukr.).

Статтю отримано 19.12. 2022

Anhelina Ganzha

DIDACTIC AND CORRECTION POTENTIAL OF FAIRY TALE TEXTS IN TEACHER'S WORK

The article summarizes theoretical approaches to stimulating the cognitive activity of junior schoolchildren through fairy tale therapy. Recommendations are developed and specific methods of applying fairy tales texts in the educational process are proposed, which can be used by primary school teachers, defectologists, speech therapists in organizing group and individual classes, parents of children with special educational needs in correctional and developmental work.

The attractiveness of fairy tales as a means of correctional and pedagogical influence is due to their properties: the absence of direct teachings; the events of a fairy tale story are logical, naturally follow each other, which allows children to learn cause and effect relationships and rely on them; through the images of a fairy tale, a child gets acquainted with the experience of many generations. Fairy tale plots deal with situations and problems that everyone experiences. The victory of goodness provides the child with a sense of psychological security. Students learn that trials contribute to the inner improvement of a person. The main character of the fairy tale is a collective image with which the child can identify.

The didactic potential of using fairy tales in the educational process of primary school is realized through creating a favorable atmosphere for students to communicate with the teacher; stimulating students' cognitive activity; ensuring that learning is connected to the child's real experience; and developing the ability to solve problems independently. Fairy tales provide inexhaustible opportunities for pedagogical creativity. At the same time, it is necessary to clearly adhere to the set didactic or correctional goal in working with a fairy tale, to avoid oversaturation of classes with fairy tale "atmosphere" and characters in order to ensure maximum efficiency of using this powerful diagnostic and educational tool.

Key words: fairy tale, fairy tale therapy, correctional potential, stimulation of cognitive activity.